

Нечерда В.Б.

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник лабораторії
фізичного розвитку та здорового способу життя,
*Інститут проблем виховання НАПН України
м. Київ, Україна*

РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ КЕЙСІВ У ПРАКТИКУ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ

Стрімкий розвиток суспільства висуває нові вимоги до системи освіти, зокрема, підготовку підростаючого покоління до повноцінного дорослого життя, самовизначення і самореалізації. Відтак, формування соціально успішної особистості, здатної до самоосвіти, самостійного життєвого вибору й адаптації у соціумі, продуктивної професійної діяльності вимагає впровадження у освітню практику таких педагогічних технологій, які б сприяли розвитку соціальної відповідальності учнів, самостійності й оперативності у прийнятті рішень, адекватного сприйняття соціальних викликів, соціальної активності й мобільності. Таким умовам відповідає технологія «case-study» (кейс-технологія), яка поєднує теорію і складну реальність у навчальні завдання.

Основою цієї технології є кейс – ситуація, реальна чи уявна, яка містить проблему, що потребує вирішення. Дослідники «case-study» [1; 2; 3] наголошують на важливому значенні роботи учнів у єдиному проблемному полі та розмаїтті підходів до діагностики й аналізу однієї ситуації. Вітчизняними вченими констатовано успішний досвід роботи за технологією «case-study» під час розбудови у закладах освіти середовища успіху та відмічено ефективність

різноманітних методів під час пізнавального пошуку й вирішення кейсової ситуації [1], зокрема, методу дискусії, методу рольової гри, «мозкового штурму», методу системного аналізу, методу розбору ділової кореспонденції, методу опису й ін. Проте, як зазначає вітчизняна вчена Іванова, в закладах загальної середньої освіти застосування зазначеної технології не є самоціллю, можливе лише з урахуванням навчальних цілей і завдань, особливостей учнів класу, їх інтересів і потреб, рівня компетентності, регламенту та багатьох інших факторів [2].

За результатами впровадження технології «case-study» в освітній процес закладу загальної середньої освіти, для підвищення ефективності роботи учнів над кейсом необхідно:

1) *дотримуватись поетапного розподілу функціональних обов'язків між педагогом і учнем:*

- *до заняття:* вчитель підбирає ситуацію кейса (фрагмент літературного твору, новинна стаття, статистичний огляд і т. ін.), визначає проблему кейса, здійснює добір основних і допоміжних матеріалів для підготовки учнів, готує сценарій заняття; *учень* отримує рекомендації до роботи з кейсом та допоміжну літературу, індивідуально готується до заняття;

- *під час заняття:* вчитель організує з усією групою попереднє обговорення ситуації кейса, розподіляє учнів за мікрогрупами для роботи над кейсом, за необхідності відповідає на питання та забезпечує учнів додатковими відомостями; *учень* поглиблює розуміння проблеми кейса, розглядає альтернативи і розробляє варіанти вирішення ситуації у командній взаємодії з іншими учнями, бере участь у прийнятті рішення та підготовці до його презентації;

- *після заняття:* вчитель оцінює прийняті рішення і внесок кожного учня, організує рефлексію заняття, зокрема,

змісту інформації та емоційного стану групи; *учень* здійснює самоаналіз своєї діяльності за методом «Незакінчене речення» («У мене виникали труднощі із...»; «Мені було легко і цікаво робити...»; «Вважаю, що наступного разу потрібно звернути увагу на...»; «Упродовж роботи я відчував (-ла), що ...» та ін.);

2) *організувати роботу в мікрогрупах або командах наступним чином*: обрати «керуючий орган»: модератора, який очолює мікрогрупу й не допускає критики ідей; секретаря, який фіксує всі ідеї, висловлені під час «мозкового штурму», і групує висловлювання; та спікера, який презентує результати роботи для загального обговорення; враховувати логічну послідовність під час пошуку варіантів рішення проблеми, зокрема: обговорення отриманої вступної інформації, яка міститься у кейсі; обмін думками, складання плану роботи над проблемою, розподіл навантаження між членами команди; вирішення проблеми – пошук варіантів під час дискусії; дискусія для прийняття кінцевого рішення; підготовка продукту кейса; презентація результату;

3) *діяти відповідно з принципами командної роботи*: відповідальність – впровадження методів самоконтролю і самооцінки; рольова участь – добровільність під час вибору ролі, тактовність і толерантність до партнерів; співробітництво – поєднання індивідуальної і командної діяльності; солідарність – переорієнтація адресування роботи і її результатів від педагога на всіх присутніх, гласність контролю;

4) *брати участь в роботі з кейсом за такими правилами*: активність у висловленні ідей і в обговоренні; толерантність до інших членів команди; комунікативна компетентність (не переривати інших, давати можливість іншим закінчити свою думку, не повторюватися); точність і

достовірність інформації, представлена на розгляд команди; відсутність категоричності у висловлюваннях і нав'язування своїх ідей; чіткість і стислість у формулюванні своєї кінцевої думки.

5) *обрати наступну стратегію участі вчителя:* відмовитись від вимог суворої дисципліни, оскільки робота над кейсом є творчим процесом, відтак необхідно для кожної мікрогрупи створювати умови самодисципліни і самоорганізації; завдання педагога при цьому – координувати роботу учнів, слідкувати за дотриманням культури спілкування й дискусійної етики; займати нейтральну позицію і не коментувати правильність чи хибність варіантів рішення проблеми; регулювати і контролювати ситуацію під час роботи: спрямовувати у потрібне річище нецікаві й неактивні обговорення, за необхідності знімати напруження у мікрогрупі; повернутись до традиційної ролі лише у підсумках заняття.

Результати впровадження технології «case-study» у практику формування соціально успішної особистості експериментальними закладами загальної середньої освіти лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання НАПН України дозволяють констатувати, що учні виявляють ініціативу до роботи з тими кейсами, які відповідають наступним характеристикам: фокусуються на темах, що є актуальними для них і зацікавлюють своєю проблематикою; викликають відчуття співпереживання героям ситуацій; містять гарно структуровану інформацію щодо основної проблеми та цитати з різноманітних літературних джерел, відомих і зрозумілих для учнівської аудиторії; потребують від кожного учня власної аргументованої оцінки прийнятих рішень.

Тематична варіативність популярних серед учнів кейсів дуже широка – від екологічних, технічних тем до

літературних і соціальних, джерелами яких є саме сучасне життя у соціумі. У практику формування соціально успішної особистості було впроваджено наступні кейси: навчальні ілюстративні кейси «Без позитиву немає успіху», «Вір у себе!»; проблемний кейс «Алкоголь – перешкода до успіху»; кейс без формування проблеми «Складний вибір професії»; неструктурований кейс «Соціальна успішність і творча реалізованість – знак рівності?»; структурований кейс «Екологія міжособистісних стосунків»; прогностичний кейс «Подорож у майбутнє»; кейс «першовідкривачів» «Успішність в науці й досліди на тваринах»; web-кейс «Мій успіх» та ін.

Використання кейсів у практиці формування соціально успішної особистості сучасними закладами освіти свідчить про їх беззаперечну позитивну роль у розвитку тих якостей і компетентностей учня, що необхідні для конкурентоспроможності й успішної соціалізації.

Список використаних джерел:

1. Андрієць О. М. Використання кейс-методу у формуванні та розвитку дискурсного мовлення старшокласників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 64. С. 56–58.

2. Іванова Л. І. Реалізація завдань формування життєвої компетентності молодшого школяра засобами кейс-технології. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць*. 2017. № 15 (58). С. 3–5.

3. Сласна О. В. Метод кейс-стаді як засіб формування комунікативної компетенції в курсі «Іноземної мови» (за професійним спрямуванням) *Педагогіка та психологія сьогодні: постулати минулого і сучасні теорії*. 2021. С. 139–144.

